

KÜLALISED «ATTILAST» RAT «ESTONIAS»

20. jaanuaril jälgisid üleliiduli sest ooperilavastajate seminarist ning muusikateatrite kirjandusala juhatajate töölaboratooriumist osavõtjad «Estonia» värskeimat ooperilavastust, Verdi «Attilat». Etendust juhatas Eri Klas, osalised: Attila — Teo Maiste, Aetius — Tiit Kuusik, Odabella — Solveig Raja, Fores-to — Hendrik Krumm, Uldino — Enno Eesmaa, Leo — Ervin Kärvet. Meenutame, et ooperi on lavastanud Arne Mikk, kunstnik Eldor Renter, koormeister Uno Järvela.

ROMAN TIHHOMIROV, Leningradi Kirovi-nimelise Ooperi- ja Balletiteatri peanäitejuht: Laiem vaatajate-kuulajate ring ooperit «Attila» ei tunne. Minu arvates pakub see Verdi varane ooper õige suurt huvi. Verdi on selles alles noor, ajaloolisi sündmusi ei tõlgitse ta veel sellise sügavusega nagu oma hilisemais teostes. Sellegipoolest on juba selles teoses tunda tema võimsat annet. «Attila» järgi võiks enustada kogu Verdi edasist teed, on kuulda nii «Trubaduuri» kui ka «Aidat» ja «Othello». Huvitav on seegi, et lauljad, pöördudes esmakordselt nii varase Verdi poole, on kokku puutunud neile täiesti tundmatu ja vokaalselt väga raske materjaliga. Edaspidi kirjutas Verdi minu arvates osavamalt, suurema arusaamisega inimhääle võimalustest.

Sellegipoolest kõik, absoluutselt kõik lauljad-näitlejad mitte üksnes ei tulnud oma ülesannetega toime, vaid löid eredad, reljeefsed muusikalised-lavalised kujud. Väga meeldisid orkester ja dirigent, kes on lahendanud etenduse suure kultuuriga. Rõõmustas lavastaja, kes on loonud etenduse, milles selgesti tuntav teose rahvavabastuslik põhiidee. Väga meeldis režissööri otsusjulgus tuua põhilised aariad, duetid ja ansamblid rambi lähedale. Võidakse öelda, et see on mõnevõrra traditsionaalne. Aga see on põhjendatud just selle kohati staatilise ooperi puhul: just nii on režissöör stseenides, milles tegevus just nagu peatuks, loonud dünaamilis-

se, mis hoiab saali kogu aja pingel all.

Võib üksnes rõõmustada, et «Estonia» teater otsib järjekindlalt oma repertuaari, otsib teoseid, mis teisi teatreid võib-olla pole kõitnudki. Õige mitu ooperit ja balletti on esmakordselt Nõukogude Liidus sündinud «Estonia» laval. Arvan, et see ooper leiab Tallinna esietenduse järel tee paljude meie maa muusikateatrite lavadele.

TATJANA BOGOLEPOVA, Kirovi-nimelise teatri kirjandusala juhataja: Etendus jättis tugeva mulje. Ei saaks eraldi esile tõsta ühtki komponenti, ei muusikalist, lavastuslikku ega kujunduslikku. Kõik, alates dirigendist ja lõpetades kooriliikmetega, oli sellises ansamblis, sellises kompleksis, mis ainult võibki ooperikunstis võita. Õnnitlen kogu kollektiivi.

ARKADI JOFFE, Moskva Muusikalise Kammerteatri kirjandusala juhataja: Tänu särava etenduse eest! Laval valitsesid musikaalsus ja kõrge vokaalkultuur, oli palju huvitavaid näitlejatöid. Väga põnev on kujundus muistse Rooma sümboli Romuluse ja Remusega.

NATALJA PERVJAKOVA, Valgevene Ooperi- ja Balletiteatri kirjandusala juhataja: Tore, et see ooper võimaldas tutvuda hoopis teistsuguse Verdiga, väga värske, noore ja temperamentsega. On huvitav, et selles sünnivad nii paljude tema hilisemate ooperite kangelasid.

Kõigepealt võib etenduse muusikaline teostus; õnnestumine tuleneb suurel määral just temperamentsest, aktiivsest dirigenditööst. Kõik tege-

lased kõlavad-avanevad muusikas nii täpselt, et ka lavalist lahendust nägemata võiks saada elamuse. Võimatu oleks märkimata jätta esinejate suurt muusikalist kultuuri. Tegelasest asetaksin esikohale Teo Maiste Attila ja Solveig Raja Odabella. Need kaks köidavad enim igas mõttes, nende lavakujud on sügavalt läbituntud, tegevusrikkad ja dünaamilised. Nendevaheline konflikt oligi etenduses kõige haaravam. Ja muidugi on võimatu mitte vaimustuda professor Tiit Kuusiku hääle omadustest.

Huvitav on lavakujundus, mis ei pidurda tegevust. Pildid vahetuvad kiiresti, dünaamiliselt — see soodustab veel enam sündmustikus areneva aktiivse võitluse tunnetust. Detailirohkuse tõttu pole küll alati lihtne mõista, kes kuhu kuulub, kus «valged», kus «punased». Arvan, et seda põhjustab lava väiksus, masside ooper vajaks rohkem avarust. Kui sisse tuuakse veel ballett, kel enam üldse pole liikumisruumi, tekivad laval rahmeldamistunne ja üleküllastatus.

Praegu räägitakse palju novaatorlusest ja traditsioonidest ooperiteatris. Arvan, et häid traditsioone, ka sajandite vältel väljakujunenud ooperitinglikkust tuleb hoida. Selles etenduses köidab just traditsiooniliste ooperivõtete oskuslik, mõtestatud kasutamine. Ainult finaalis võinuks otsida mingeid «terava-

maid» vahendeid. Igas suuremas muusikalises vormis, ka muusikateatris on finaali probleem kõige keerulisem: lõppidee peab kokku võtma kõik, mis on olnud enne. Finaal peaks olema kõige dramaatilisem ja mõjuvam, vaatajani peaks jõudma kõrgeim emotsionaalne pingeline. Ka iga esitaja peaks finaalis leidma oma kõrgpunkti. Sel etendusel tundus finaali lavastuslik lahendus lihtsustatuna, mistõttu Attila tapmine mõjus natuke marionetlikuna. Etenduse eest tervikuna aga võib kollektiivi õnnitleda.

IRINA GLAZORINA, Sverdlovski Operiteatri kirjandusala juhataja: Avamängu järel haarab kõigepealt lavakujundus — ilmekas, huvitav, esteetiline, kujundlik ja, peaaegu, musikaalne. Ei tulegi sageli ette, et muusikateatris on musikaalne kujundus.

Kuulda selliseid lauljaid on muidugi suur rõõm. Veidi ebatavaline oli aga publiku reaktsioon. Meil oleks sellisel etendusel pärast iga muusikalist numbrit kõlanud tormiline aplaus. Teie publiku tagasihoidlikkus hämmeldas meid kaunisti, mõnikord murdsime oma uurali temperamentiga sellest läbi... Lauljad on ka suurepäraselt näitlejad. Teo Maiste oli mulle lihtsalt avastus. Täiesti vapustas Tiit Kuusik, tema vanuse sain teada alles hiljem. See on muidugi

hiilgav näide loomingulisest noorusest.

DIANA ALEKSANDROVA, Sverdlovski Ooperi- ja Balletiteater: Olen nõus kõigega, mida ütles mu kaaslinlane. Õnnelik teater, õnnelik publik. Kuulsime mitte üht-kaht suurepäraselt kunstnikku, vaid tervet tähtedekogu. Mulle oli see üllatus, sest silm silma vastu kohtusin eesti muusikakultuuriga sel sõidul esmakordselt.

SVETLANA TIMUROVA, Tadžiki Ooperi- ja Balletiteatri lavastaja: Etenduse lavastuslik lahendus on õige huvitav. Lavastaja ja kunstnik on tabanud aega Suure rahvasterändamise eel, mil Roomat alatasa ründasid mitmesugused hõimud, käisid pidevad sõjad. Kujundus annab jõuliselt edasi seda laostumise ja barbaarsuse vaimu, mis vahetas välja Rooma kultuuri ja hävitas Rooma rahva poolt sajandite vältel loodu. Väga meeldis ka partituuri tõlgendus: dirigent avas samuti eredalt ja kujundlikult tegelaste karakterid ja suhted, mis Verdi on muusikasse kirjutanud. Suurepäraselt kõlasisid koorid.

RAMZIJA TAKTAŠ, Kaasani Ooperi- ja Balletiteatri kirjandusala juhataja: Etenduse silmapaistvaim omadus on selle kõrge muusikaline kultuur: vokaalkultuur, režissuuri kultuur. Tervikuna jääb grandioosne mulje, sest kõik on ansamblis. Nii dirigent, lavastaja, kunstnik kui ka näitlejad on varajast Verditi mõistnud ja edasi anda suutnud.

Muljeid kogunud
MERIKE VAITMAA

Sirp ja Vasar